

Suomi kävi aikoinaan sotaansa. Monenlaiset kohtalot synnyttivät Karjalan laulumailla uusia tarinoita, uusia ja ihmeellisiä. Myöhemmin näistä seikkailuista on kirjoitettu paljon kirjoja ja sotakronikoita.

Eräs viime vuosisadan puolella kirjoittamani sotaromaanini on nimeltään "Laulu Tuonelan joella." Se kertoo kaukopartiomiehistä ja heidän seikkailuistaan kaukana Itä-Karjalassa.

Loppujen lopuksi vaikean haavoittumisen jälkeen porukastaan eroon joutunut Jaska kokee mystisen henkiin palaamisen ja pelastumisen kohdatessaan muinaiskalevalaisen "kansojen äidin", vuolaan virran saarella.

Aulis Murto: Laulu Tuonelan joella (katkelma)

- - - Hänen kasvonsa olivat kohti kallion seinämää. Avatessaan silmänsä hänen hämmästyksensä oli suuri. Aivan kasvojen edessä kivessä oli kosteana auringonvalossa loistavia maalauksia. Punaisena loisti kallion pinnasta ikään kuin hirvi, ihminen, erilaisia symboleja, ja taas joukko ihmisiä ympyrässä ja keskellä joku... Kaikki kuin jotakin lapsen piirtämiä tikku-ukkoja. Ihmeissään Jaska katseli kuvia kiven kyljessä. Hän koetti niitä kädellään ja totesi, että niiden oli oltava kauhean vanhoja. Vaikka Jaska oli joskus kuullutkin muinaisista kalliomaalauksista, ei hän niitä tarinoita heti osannut yhdistää. Jotakin kuitenkin tapahtui. Yhtäkkiä hänen mieleensä tulivat Kalevala, ei niinkään nykyisenä karjalaishylänä, kuin kirjana ja sen tarinoina. Olisiko..? Jaska laitto kätensä maalauksen päälle ja ajatteli vanhoja Kalevalan ihmi-siä, jotka näissä maisemissa olivat eläneet, laulunsa laulaneet ja nähtävästi myös piirroksensa piirtäneet. Ja äkkiä hänen korvissaan rupesi soimaan kuin vanhasti viheltävä huippumuri, pyörivä sahanterä tai tuulenpyörre. Se pyörtytti, huimasi ja äkkiä hän oli taas uudessa, oudossa tilanteessa. Kun usvan keskeltä tuon pyörtyttävän hiljaisen äänen mukana hänen luoksensa ilmestyi hyvin vanha nainen, joka istui kivellä. Hän itse oli nyt niin kuin oli ollut tähänkin asti kallioiden ja kivien keskellä. Mutta kivet olivat ilmiselvästi juuri samoja, kärjäkiviä, joita punainen kalliopiirros esitti.

- Sie kutsuit minnuu?

- Minäkö..? Kutsuin..?

- A sie kuvvaa kosetit ja toivoit.. A mie tulin.

Hiljainen, arvovaltainen vanhan naisen ääni, se kuului kuin jostakin hänen oman päänsä sisältä, ja hän vastasi. Se ääni oli tuttu, se oli "äidin ääni." Ei kuitenkaan hänen oman kuolleen äitinsä, vaan jonkun, jonkun rakkaan. Se oli "äidin ääni." Se oli Suomen heimon äidin ääni. Ja hän tuns sen äänen.

- Sie sojissa kulet ja ylen äijeän haavoihin sorruit?

- Niin. Tänne minä ny tairan kuolla, en minä täältä millään selviä,...

- Sie selviit kyllä. Ylen rutost hakijat tulloot. Hyö vesivaaholla ajavat ja siut valkiaan puettaat. Siut hoitaen hakevat. Mut sie vain olet lainassa täällä. Jos siut kons elossais syylliseks havaitaan, koht poiskii haetaa. Nuku poikani täällä, siul kohta jo noutajat tulevat. Nainen nousi seisomaan, katsoi Jaskaa, nosti kätensä ja alkoi hiljakseen hyristen laulaa:

Poissa poikani on koista,
poissa paapon pirtin luota.
Pois on raukka rakkaistansa,
suoja hiisien soasta.
Kaoi kalman kallioilla,
hiien paasien perällä .
Sinne eksyi poikueni,
sieltä itse sen käkesin.
Tule tuima tuonen herra,
itse saarosen isäntä.
Anna anti lapselleni,
kata pöytä poiijalleni.
Laita liero lounahaksi,
mato musta murkinaksi.
Ettei mies nälässä kuole
vailla vierahan varoa.
Kun on vieras viihytelty
ruumis rasvalla ravittu,
päästä poies poikaseni,
päästä pois, älä pakota.

Ja sie poikani poloinen,
lapsi Luojan laittamainen.
Jo tulevat kantajasi,
saapuvat salon perältä.
Tullessaan soan sotivat,
vainolaisen vierottavat.

Vaan kun sie tulet ki maalles,
Saavut kunnaille kotosi.
Kons sie vain minua muistat,
jos vain muistat ja murehit.
Kun sie muistat maammon laulun,
semp on laulun ja tarinan
elon taion saat toeksi,
läksyn Luojan täytetyksi.

Kerran sun kotija tuovat,
sinne missä jo kävit ki.
Yläsehen taivosehen
Herran Luoja si tupahan...

Siel on aina rauha olla,
siellä rakkaus asuvi.
Soma on soturin siellä,
lyyli lapseni levätä,
on vain onni onnen maassa,
turva Luojan kämmenellä.

Jaska oli nukahtanut auringon alkaessa lämmittää. Saaren ympärillä koski kuohui herätessä kuin ennenkin. Hän siristeli silmiään kohti kirkasta päivää. Yhtäkkiä hän muisti unensa. Vai oliko se unta? Nopeasti hän käännähti kohti kalliota. Ja siinä ne olivat edelleen, punaiset kalliomaalaukset.

Hän muisti äkkiä vanhan naisen, hänen kasvonsa, kilpikoristeisen pukunsa, hänen laulunsa, ja lupauksensa. Jotenkin hän ajatteli ja uskoi että, " kohta ne tulevat hakemaan."